

A magyar béke delegáció és a trianoni békeszerződés a kortárs magyar sajtóban

OLÁH SZABOLCS

Forrásbemutató

A dolgozatom fő forrása a kortárs sajtó, melyből összesen hat újságot emeltem ki elemzésére: a *8 Órai Újságot*, *Az Estet*, a *Budapesti Hírlapot*, a *Friss Újságot*, a *Népszavát* és a *Pesti Naplót*, melyek kiválasztásánál az alapvetően az volt, hogy minél több irányból és nézőpontból közelíthessek meg egy hírt.

A *Pesti Napló* az 1848–49-es szabadságharc leverését követő évben, 1850-ben jött létre, amely az 1849 és 1867 közötti időszak legfontosabb újságalapítása volt.¹ A hírlapot kezdetben egy fiatal értelmiségi gárda formálta, azonban még az év folyamán átkerült a konzervatív árnyalatú nemzeti ellenzéki esztétika újságírók kezébe.² Török János két évig töltötte be a szerkesztői pozíciót, azonban két írásbeli megintést kapott, ami után a kiadó eltávolította a hírlap éléről.³ Törököt báró Kemény Zsigmond publicista és politikus váltotta, aki megszakításokkal közel másfél évtizedig szerkesztette a *Pesti Naplót*.⁴ Az 1850-es évektől a nemzeti politikai ellenállás, a Deák Ferenc-i „passzív rezisztencia” szócsövénév vált.⁵ A *Pesti Napló* jelentős változásokon ment át a kiegyezés után, anélkül, hogy a központi szerepéből veszített volna.⁶ 1875-ben a *Pesti Napló* az ellenzéki esztétikára hajló független lappá alakult át.⁷ Az újság az 1880-as évekre független lappá formálódott, mely a társadalmi elitben kereste a befolyását.⁸ 1901-től Surányi József lett a szerkesztő, aki visszavonult a politikától, azonban amikor Hatvany Lajos kaparintotta meg, akkor egy irodalmias baloldali lappá alakult.⁹

1 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 122.

2 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 122.

3 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 122.

4 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 122.

5 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 123.

6 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 139.

7 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 139.

8 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 176.

9 BUZINKAY 1993, 94.

A Lenin-fiúk terrorja elől dr. Szegő Elemér, a *Pesti Napló* akkori szerkesztője és közgazdasági rovatvezetője Bécsbe menekült.¹⁰ A „dicsőséges” 133 napnyi uralom alatt be volt tiltva, de újraindult a baloldal bukását követően.¹¹

A *Népszava* 1877-ben indult mint a szociáldemokrata párt újsága. Folyamatos volt az erőskező szerkesztői irányítás, a szerkesztő pedig a pártvezetőség szigorú instrukcióit követte. A lap sokáig csak hetente háromszor jelent meg, azonban 1905-ben napilappá alakult át.¹² A legismertebb főszerkesztője (a korszakból) Garami Ernő volt. A hírlap vezető publicistája a műfordítóként is termékeny (1907-től) Kunfi Zsigmond, aki az 1918–19-es forradalmak egyik minisztere is volt.¹³ Egyike volt azon lapoknak, amelyeket a kommunista hatalom betiltott, azonban a rendszer bukását követően ismét elindult.¹⁴ 1920. február 17-én Somogyi Bélát és Bacsó Bélát (a *Népszava* szerkesztője és egyik munkatársa) tiszti különítményesek elrabolták és meggyilkolták.¹⁵ A *Népszava* a Horthy-korszakban szinte folyamatosan büntetett lap volt.¹⁶ A szociáldemokrata sajtó legfontosabb sajtóorgánuma volt a két világháború között, amely a korszakban végig fennmaradt.¹⁷

A *Budapesti Hírlap* 1881-ben indult, amikor is Légrády Károly letiltotta a *Pesti Hírlap* egyik számát, aminek hatására a teljes szerkesztőség kilépett, és elindította az új újságot.¹⁸ A *Pesti Hírlap* kauciójának egyik letévője Tisza Kálmán miniszterelnök volt, de nem egy leplezett kormánypárti lap jött létre, hanem egy független politikai napilap. A lap Rákosi Jenő kiadó-tulajdonosi alapításával indult,¹⁹ akiről köztudott volt, hogy Tisza István²⁰ és az 1867-es liberalizmus híve volt.²¹ Az hírlap újságírói között olyan népszerű írók is megtalálhatók voltak, mint például báró Kaas Ivor. Rákosi a szerkesztői pozíciót fél évvel az újság elindulása után vette át, így szabadon kibontakoztathatta szerkesztői eszméit, melyeknek addig csupán csírait lehetett tapasztalni.²² Az újság a nemzeti ábrándokat, hiúságot és

10 BUZINKAY 2016, 324.

11 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 207.

12 BUZINKAY 1993, 94.

13 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 180–181.

14 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 207.

15 BUZINKAY 2016, 326.

16 BUZINKAY 2016, 332–333.

17 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 212.

18 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 148.

19 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 148.

20 SIPOS 2011, 97.

21 SIPOS 2004, 112.

22 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 148.

a sovinizmust propagálta.²³ A *Budapesti Hírlap*nak sikerült megoldania, hogy egy pártoktól és kormányoktól független sajtóorgánum legyen.²⁴ Az újságnak fontos felismerése volt, hogy a nemzeti kizárólagosság hirdetése sikeres sajtóüzletet működtethet.²⁵ 1905–1906-ban a kormánnyal szembenálló, az Osztrák–Magyar Monarchia fennállását megkérdőjelező „nemzeti ellenállás” vezérorgánuma volt.²⁶ A lapot a kommunista hatalom betiltotta, de a Tanácsköztársaság bukását követően ismét elindult.²⁷ Bethlen ideje alatt a kormányhoz hű napilap volt.²⁸

A *Friss Újság* a millennium évében, 1896. év végén rajtolt bulvárlap,²⁹ melynek 1897-től Habár Mihály volt felelős szerkesztője,³⁰ aki sikeresen alakított ki az újságból egy pártpolitikai szempontok nélküli, az érdekeségeket és olvasmányokat naponta felkínáló napilapot.³¹ A hírlap egyik fontos jellemzője a népnevelői felfogás volt, illetve a populárisabb sokoldalúság, mely sikeresnek bizonyult. A 20. század elején sikeresen elérte a 170–180 ezres napi példányszámot.³² A Tanácsköztársaság idején a napilap betiltásra került, és csak a bukása után startol újra.³³

Az *Est* 1910. április 16-án kezdte tevékenységét, mellyel új szint adott az addigi politikai sajtónak.³⁴ A lap alapítója, tulajdonosa és szerkesztője Miklós Andor volt,³⁵ aki az Angol–Magyar Bank kölcsönével indította a lapot.³⁶ A lap szellemiségét amerikainak lehet nevezni, melyet leggyakrabban bulvárlapnak tekintettek, pedig a bulvárra jellemző stílusnál sokkal igényesebb volt. A lap programja jól mutatja a tömegsajtó jellemzőit: az utca emberének felmagasztalása, hivatástudat és érzelmesre állított önstilizálás, illetve a tömeg ízlésének és érdeklődésének kiszolgálása.³⁷ Az *Est* saját tudósítókkal rendelkezett többek között Bécsben, Londonban, Párizsban, Berlinben és Antwerpenben, akik még az orosz és a francia külügy-

23 BUZINKAY 1993, 92.

24 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 148.

25 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 149.

26 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 175.

27 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 207.

28 BUZINKAY 1993, 107.

29 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 162.

30 SIPOS 2004, 207.

31 BUZINKAY 1993, 95.

32 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 162.

33 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 207.

34 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 182.

35 BUZINKAY 1993, 95.

36 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 182.

37 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 182.

miniszterekkel is készítettek interjút.³⁸ Az első világháború alatt alakultak ki az újság politikai ambíciói, illetve ebben az időszakban a külföldi sajtó által leggyakrabban idézett újság volt.³⁹ A lap érdekessége, hogy egy addig sosem látott méretű „reklámhadjárat” után jelent meg.⁴⁰ Az alkalmanként közel félmillió példányszámot is produkáló lapot a Tanácsköztársaság 1919 májusában betiltotta, Miklós Andor pedig Bécsbe menekült.⁴¹ Az újság még 1919-ben ismét engedélyezésre került, és 1920-tól a szélsőjobb részéről kapta az egyik támadást a másik után.⁴²

A *8 Órai Újság* az első világháború második évében, 1915-ben rajtolt el Nadányi Emil szerkesztésében, akit Nagy Samu követett a későbbiekben.⁴³ A lap létrejötté gróf Tisza Istvánnak „köszönhető”, mivel egy raciónális, független, de a kormány iránt lojális politikai sajtóterméket kíván kialakítani, melynek egyik terméke volt a *8 Órai Újság*. A stílusát tekintve bulvárlapról lehet beszélni,⁴⁴ mely délutánonként került az újságosokhoz.⁴⁵ Az újság egy elkötelezett sajtóorgánumnak tekinthető, mivel Tisza István munkálkodása volt az, ami életre hívta.⁴⁶ A hírlapot a Tanácsköztársaság idejében betiltották, és csak a rendszer bukását követően indult újra.⁴⁷ A *8 Órai Újság* a későbbiekben Bethlen bulvárlapjának volt tekinthető, mivel Bethlen kezébe került a sajtóorgánum részvényeinek többsége.⁴⁸

A béke delegáció és Trianon

Magyarország december 1-én kapta meg a meghívót a béketárgyalásra:⁴⁹ „A Szövetséges és Társult Hatalmak Legfőbb Tanácsa budapesti megbízottja Sir George Clark jelentésének meghallgatása alapján elhatározta, hogy felszólítja a Magyar Kormányt, küldje Neuillybe (Chateau de Madrid) a szükséges meghatalmazással felruházott megbízottait, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmakkal a békét megkössék. Ennek folytán a Magyar Kormányt felkéri, szíveskedjék megbízottait a legrövidebb időn belül Neuillybe küldeni.”⁵⁰

38 SIPOS 2004, 127.

39 BUZINKAY 1993, 88.; BUZINKAY – KÓKAY 2005, 182.

40 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 182.

41 BUZINKAY 1993, 88.

42 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 183.

43 BUZINKAY 1993, 96.

44 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 179.

45 BUZINKAY 1993, 96.

46 BUZINKAY – KÓKAY 2005, 179.

47 BUZINKAY 1993, 105.

48 SIPOS 2004, 101.; BUZINKAY – KÓKAY 2005, 208.

49 ROMSICS 2007, 116.; ZEIDLER 2012, 48.

50 ÁDÁM – CHOLNOKY 2000, 39.

Praznovszky Iván, a későbbi békedelegáció tagja, így emlékezett vissza a meghívó megérkezésére egy 1921-ben publikált tanulmányában:⁵¹ „Az a távirat, amellyel Clemenceau 1919. december 1-jén meghívta a béketárgyalásra a magyarokat, nem szólt sem a régi Magyarországnak, sem egy újnak. Valami átmenetféle volt itt, egy lehangolóan kaotikus állapot, minden uralkodó gondolat, minden vezető eszme nélkül.”⁵² December 2-án, este 6 órakor a kormány minisztertanácsülést tartott, ahol a kabinet tagjai mellett megjelent gróf Teleki Pál és gróf Bethlen István is, illetve a külügyminisztérium részéről báró Lers Vilmos és Praznovszky Iván.⁵³ A minisztertanács-ülés résztvevői úgy döntöttek, hogy elfogadják a békekonferenciára szóló meghívást, mely döntésről december 4-én értesítették Huszár Károlyt.⁵⁴ A minisztertanács a december 29-i ülésén hozta meg a végleges határozatát, így elkezdődhetett a békeküldöttség utazásának szervezése.⁵⁵

A magyar békedelegáció különvonata 1920. január 5-én reggel, 8 óra 50 perckor indult el⁵⁶ a Keleti pályaudvarról, és Bécs–Buchs–Delle–Belfort útvonalon január 7-én, reggel 8 óra 10 perckor gördült be a párizsi Gare de l’Est-re, ahol Hubert-Joseph Henry alezredes fogatta a delegáció tagjait.⁵⁷ A különvonat francia nyelven íródott utaslistáján összesen hatvanhat név szerepelt.⁵⁸ A vonaton utaztak: gróf Apponyi Albert elnök; Bethlen István, Teleki Pál, Somssich József, Lers Vilmos és Popovics Sándor főmegbízottak; Csáky Imre, Bartha Richárd, Láng Boldizsár, Konek Emil, Kállay Tibor és Walko Lajos megbízottak; Scitovszky Tibor, Hegedüs Lóránt és Jármay Elemér szakértők; Praznovszky Iván főtitkár; Hauer Ernő és Wettstein János főtitkár helyettesek; Barkóczy György, Csáky István, Woracziczky Olivér, Ottrubay Károly, Kirchner Sándor, Török Béla, Ezry Sándor, Bánffy Zoltán, Walter Emil, Bobrik Arno és Kiss Sándor titkárok; valamint hat-fős irodai személyzet, hat gyors- és gépíró, négy altiszt, négy nyomdász, öt vasutas, a büfékocsi hat-fős személyzete, valamint hét újságíró.⁵⁹

A békedelegáció tagjai január 15-én, a külügyminisztérium földszinti, úgynevezett vörös szalonjában vették át a békefeltételeket, illetve Georges Benjamin Clemenceau közölte, hogy január 16-án Apponyi lehetőséget

51 PRAZNOVSZKY 1921, 409–420.

52 PRAZNOVSZKY 1921, 409.

53 ZEIDLER 2012, 46.

54 ZEIDLER 2012, 46.

55 ZEIDLER 2012, 46.

56 Elutaztak a békedelegátusok. 8 Órai Ujság, 1920. jan. 6. 3.

57 ROMSICS 2007, 120.; ZEIDLER 2012, 46.; ABLONCZY 2018, 95.

58 ZEIDLER 2012, 47.

59 ZEIDLER 2012, 47.

kap arra, hogy kifejtse a magyar álláspontot a tervezettel kapcsolatban.⁶⁰ A békefeltételek átvételét követően a magyar delegáció visszatért a szállására, ahol azonnal elkezdődött a dokumentum tanulmányozása, majd az észrevételek megtétele után megírták a másnapi válaszbeszéd szövegét.⁶¹ Ez az ikonikussá, jól ismertté vált beszéd az, amelyet Apponyi egy órán át mondott,⁶² s kiemelhetjük belőle a következőket: „*Mégis, ha Magyarország abba a helyzetbe állíthatnák, hogy választani kellene ennek a békének elfogadása, vagy visszautasítása között, úgy tulajdonképpen arra a kérdésre adna választ: helyes e öngyilkosnak lennie, nehogy meghaljon? [...] A történelmi Magyarország töltötte be azt a feladatot, hogy oly államot tartva fenn, amelyben egyensúly és biztonság uralkodott, megvédte Európát a Keletről fenyegető közvetlen veszedelmek elől. Ezt a hivatását tíz századon át töltötte be és erre egyedül organikus egysége készítette. Idézem a nagy francia geográfusnak, Reclus Elyséennek szavait, amelyek szerint ez az ország oly tökéletes földrajzi egység, amely Európában egyedül áll.*”⁶³ Apponyi beszédében a fő hangsúlyt a nemzetiségi elvre, vagyis inkább annak elárulására helyezte, amire az alábbi szavakkal emlékezett vissza a későbbiekben: „*Fejtegetéseim nagy részben annak a megállapításnak voltak szentelve, mennyire elhibáztak etnográfiai szempontból a Trianon-szerződés területi rendelkezései, hogy az erre vonatkozó rendelkezések egy része a nemzetiségi elvnek – amit pedig cégérnek használnak – egyenesen arculcsapását jelenti.*”⁶⁴

A beszéd több olasz, francia és brit politikus figyelmét is felkeltette,⁶⁵ és hatására David Lloyd George brit miniszterelnök emelkedett szólásra, majd megkérdezte, hogy a tervezett határok esetén hány magyar kerül az utódállamok területére.⁶⁶ Lloyd George kérdésére Apponyi kiterítette a Teleki által rajzolt „vörös” térképet, ami akkora figyelmet kapott, hogy több hatalmasság is a térkép köré helyezkedett.⁶⁷ Maga Apponyi az alábbiakkal emlékezett erről: „*Szerencsére jóelőre felkészültem az ilyenfajta kérdésekre: nálam volt Teleki Pál kitűnő etnográfiai térképe Magyarországról s ezzel a kezemből odaléptem Lloyd George helyéhez; az összes főmegbízottak ugyancsak odasiettek és a térkép felett összegbújva hallgatták magyarázataimat.*”⁶⁸ A meghallgatást követően január 18-án Apponyi és a delegáció többsége

60 ABLONCZY 2005, 158.

61 ABLONCZY 2005, 158.; ZEIDLER 2012, 50.

62 ABLONCZY 2005, 159.; ZEIDLER 2012, 50.

63 *A Magyar Királyság Apponyi Albert gróf beszédeiben.* 1933, 5–14.

64 APPONYI 1933, 219.

65 ABLONCZY 2005, 159.

66 ROMSICS 2012, 42–43.

67 ZEIDLER 2009, 37.; ROMSICS 2012, 43.; ABLONCZY 2018, 97.

68 APPONYI 1933, 219.

hazautazott Budapestre, majd január 21-én tájékoztatták Horthyt és a kormányt.⁶⁹ Január 18-ától február közepéig a magyar béke delegáció tagjai közül csak néhányan tartózkodtak Neuillyben, akik a lehetőségeik szerint igyekeztek szimpátiát kialakítani a magyar ügy felé.⁷⁰ A magyar küldöttség több jegyzékkel is élt a békefeltételek kapcsán, amelyekben a békefeltételek enyhítése volt a cél (például: határok kiigazítása).⁷¹ A jegyzékeket először február 25-én tárgyalta a Békekonferencia Legfelsőbb Tanácsa, ahol Francesco Saverio Nitti olasz és David Lloyd George brit miniszterelnök a magyarok mellett emelt szót.⁷²

Március 3-án Lloyd George, a Legfelsőbb Tanács londoni ülésén ismét visszatért a magyar határkérdésre, és rámutatott arra, hogy a határterv alapján több mint 3 millió magyar szakadna el Magyarországtól. A londoni ülést a külügyminiszterek és nagykövetek tanácsának március 8-i ülése követte, ahol a magyar határok esetleges megváltoztatásáról folyt a vita, melynek végén az eredeti döntés maradt érvényben.⁷³ Csak annyi engedmény történt George Nathaniel Curzon brit külügyminiszter javaslatára, hogy amennyiben a határmegállapító bizottságok vizsgálata alapján (kisebb) módosításra van szükség, akkor a véleményüket jelenthetik a Nemzetek Szövetségének.⁷⁴ A magyar béke delegáció március 23-án és 24-én ülést tartott, ahol megbeszélték a lehetőségeket és azt, hogy a békeszerződést aláírják-e vagy sem.⁷⁵ Március 30-án a delegáció tagjainak túlnyomó része hazautazott Neuillyből, illetve Apponyi és Teleki rövid számvetést készített a sajtó számára.⁷⁶

A békeszerződés végleges szövegét Praznovszky vette át május 5-én, amely mellett volt egy kísérő levél, melyen ekkor már Alexandre Millebrand, az új francia miniszterelnök és a békekonferencia elnökének az aláírása szerepelt.⁷⁷ A béke delegáció az utolsó ülését május 19-én tartotta, ahol Apponyi megállapította, hogy nem sikerült elérni a delegáció két fő célját,⁷⁸ azonban leszögezte, hogy Magyarország megítélése javult.⁷⁹ Ezek

69 ZEIDLER 2009, 38.; ZEIDLER 2012, 52.; ROMSICS 2012, 43.

70 ROMSICS 2007, 128.

71 ROMSICS 2007, 128.; ZEIDLER 2012, 52–54.

72 ROMSICS 2012, 47.

73 ROMSICS 2012, 48.

74 ROMSICS 2012, 48.

75 ZEIDLER 2012, 54–55.

76 ZEIDLER 2012, 55.

77 ZEIDLER 2012, 56–57.

78 1. nemzeti önrendelkezés tiszteletben tartása, 2. szövetséges tényfeltáró bizottságok kiküldése a megszállt területekre.

79 ZEIDLER 2012, 58.

után a május 19-i ülésen lemondott a béke delegáció.⁸⁰ Millerand május 23-án értesítette Praznovszkyt a pontos részletekről, így derült ki, hogy a magyar békét június 4-én írják alá a Nagy-Trianon palotában.⁸¹ A magyar kormány részéről hosszas vita után végül Benárd Ágost munkaügyi és népiöléti miniszter és Drasche Lázár Alfréd rendkívüli követ kapta meg a felhatalmazást a béke aláírására.⁸² A két felhatalmazott május 31-én indult el Budapestről, és június 3-án reggel érkeztek meg Párizsba.⁸³ Benárd és Drasche június 4-én, délután negyed 5-kor írta alá a békeszerződést, a Versailles-ban található Nagy-Trianon palotában.⁸⁴

Sajtóvisszhang a béke delegáció indulásától a lemondásáig

1920-ban a békeszerződés kapcsán a sajtó elsőként a delegátusok elutazásával foglalkozott. Az Apponyi által vezetett magyar béke delegáció január 5-én indult el.⁸⁵ A béke konferenciára indulókat több prominens személy is búcsúztatta, köztük Huszár Károly miniszterelnök.⁸⁶ Az elutazás híre minden korabeli újságban megjelent, ami nem véletlen, hiszen az első világháborút lezáró békeszerződés megkötése már hónapok óta aktuális kérdés volt, és Magyarország történetét hosszú távon befolyásoló esemény. Az ezen időszakban olvasható újságcikkek esetében az tapasztalható, hogy többségében a Magyar Távirati Iroda közleményeit tették közzé, és külföldi lapok cikkeinek tartalmát emelték át. Ezen hírközlések tárgyilagosságnak mondhatók, érzelmi töltetük nem tapintható ki.

A béke delegáció elutazását követő napokban csak egy hír volt, mely a születendő békével és annak szigorával foglalkozott. A hír kiindulási alapjául Louis Franchet d'Espèrey francia tábornok szavai tekinthetők, amit a korabeli lapok azonnal fel is kaptak, és közölték, hogy a tábornok „*őszintén megmondotta, hogy a Károlyi-féle forradalom és a bolsevizmus miatt*⁸⁷ *lényegesen rosszabb békét kap az ország...*”⁸⁸ Ez azt is jelenti, hogy a társadalom szélesebb rétegeinek esetében Franchet d'Espèrey szavai mélyíthették

80 ROMSICS 2012, 51.

81 ZEIDLER 2009, 39.

82 ZEIDLER 2009, 40.

83 ZEIDLER 2012, 60.

84 ROMSICS 2012, 51.; ZEIDLER 2012, 60.

85 ROMSICS 2007, 119.

86 Elutaztak a béke delegátusok. 3.

87 A tábornok úr szavai nem a valóságot tükrözik, mivel nem a forradalom és nem a bolsevizmus miatt kapott Magyarország ilyen szigorú béke feltételeket. Fontosnak tartom még kiemelni, hogy Franchet d'Espèrey szavait más lapok is közlik, a *Népszavát* csak a tömörsége miatt választottam.

88 Béke feltételek és forradalom. *Népszava*, 1920. jan. 7. 1.

a félelmet és az aggodalmat, melyet a már széles körben ismert feltételek keltettek. A félelmet és az általános elkeseredettséget mutatják a dunántúli központi kormánybiztos, Pallavicini György örgróf levelében olvasható sorok is, amelyeket Huszár Károly miniszterelnöknek írt 1920. január 8-án: „Kétségtelennek látszik, hogy a békekötés feltételeinek közlése a magyar nemzet történetének egyik szomorúbb napját fogja jelenteni; ha nincs is okunk kétségbeesni a jövő felől, minden esetre kifejezést kell adnunk annak a mély-séges bánatnak, amely minden magyar ember szívét elfogja, ha elszakadó véreinkre, ezer éves birodalmunk meg csonkítására gondol.”⁸⁹

Praznovszky Iván mint a békedelegáció főtitkára, több táviratot is küldött Budapestre, melyekben tájékoztatást adott az éppen aktuális helyzetről. Az egyik ilyen telegram 1920. január 15-én keletkezett,⁹⁰ és január 17-én, délelőtt 8 órakor érkezett meg Budapestre (az iraton található keltezés alapján). A sürgönyben Praznovszky azt közli, hogy átvették a békefeltételeket, és pontokba szedve beszámol azokról. Praznovszky által felsorolt pontok az alábbiak voltak: határok, kisebbségvédelem, külkereskedelem, közlekedés, pénzügy, mezőgazdaság, vízügy, hadügy és hadifoglyok. Határok esetében azt írta Praznovszky, hogy teljesen azonos a Clemenceau által június 13-án átadott jegyzékében megfogalmazottakkal, míg kisebbségvédelemről nem esik szó, a külkereskedelem esetében nyersanyag és élelmiszer szállítható Ausztria irányába, azonban itt hiányzik az első bekezdés.⁹¹ Közlekedés- és pénzügy estében az Ausztriával kötött saint-germain-en-laye-i békeszerződéshez hasonlítja a kimért feltételeket, így Praznovszky leírása alapján a közlekedés esetében négy eltérést leszámítva az osztrák szerződés cikkeivel azonosak az átadott cikkelyek, a pénzügy kapcsán szinte teljesen az osztrák békeszerződés köszön vissza, míg a vízügy esetében teljesen az osztrák békeszerződést alkalmazták Magyarország esetében.⁹²

A mezőgazdaság és a hadügy volt az, amelyet Praznovszky részletesebben tárgyalt beszámolójában. A mezőgazdaságot két pontban (**a** pont és **b** pont) taglalja: az **a** pontban közli, hogy Ausztria és Magyarország között kötendő egy egyezmény, amely a termékek kölcsönös kicseréléséről szól, míg a **b** pontban leszögezi, hogy még nem megállapított a jóvátétel, amelyet az állítólag elvitt állatok ügyében kell Magyarországnak fizetnie. A hadügy esetében a legrészletesebb a jelentés, melyben kifejti, hogy

89 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár (továbbiakban: MNL OL), Miniszterelnökség Központilag iktatott és irattározott iratok (továbbiakban: ME K26), 1920:328.

90 A békedelegáció január 15-én vette át a 300 cikkelyből álló béketervezetet, így a távirat a tervezet teljes áttanulmányozása után keletkezett, még aznap.

91 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár (továbbiakban: MNL OL), Miniszterelnökség Központilag iktatott és irattározott iratok (továbbiakban: ME K26), 1920:631.

92 MNL OL, ME K26, 1920:631.

Magyarország hadseregének létszámát 35 000 főben maximalizálták (5% tisztt, 6,66% altisztt), melynek állománya csak önkéntesekből állhat, illetve a csendőrség, a pénzügyőrség, az erdészeti személyzet és a rendőrség létszáma az 1913. évi állománynagyság lehet. Továbbá Magyarország nem rendelkezhet dunai flottillával, csak három felderítő hajót tarthat a magyar állam, melyek rendészeti célra használhatók, ezeken kívül a hadihajók és a repülők, illetve azok anyaga véglegesen átadandó, a repülés és a léghajózás tilalom alá esik. A legutolsó pontban a hadifoglyok ügyére tér ki: a hadifoglyok a béke hatálybalépését követően, saját költségen szállíthatók haza.⁹³

Jól kivehető, hogy Praznovszky, ha lehetősége volt rá, akkor az Ausztriával kötött saint-germaini békeszerződést alkalmazta viszonyítási alapul (Praznovszky mindig „osztrák béke” -ként írja a telegramjában) a magyar békefeltételek esetében. Az összehasonlítást elsősorban a közlekedés-, a pénzügy és a vízügy esetében alkalmazta. Ez a párhuzamhúzás a sajtóban is megfigyelhető, mivel az újságírók is a saint-germaini békeszerződéssel (az újságokban: „*szt.-germaini*”) állítják párhuzamba a magyar békét. Szintén megfigyelhető, hogy Praznovszky a határok esetében Clemenceau június 13-i jegyzékére hivatkozik, és ezt nem részletezi jobban. A sajtó esetében tapintható, hogy a lapok is élnek a jegyzékre való utalással, majd utána részletesen vázolják a határterveket.

A magyarországi sajtó végigkövette a békedelegáció munkáját és közölte a legfontosabb információkat (természetesen azokat, amelyek publikusak voltak). Ez nem volt másként a fentiekben ismertetett Praznovszky-távirattal sem, azonban meg kell jegyezni, hogy a vizsgált sajtótermékek közül a 8 *Órai Újság* az, amely legrészletesebben törődik a béke-tervezettel és leginkább hasonlít Praznovszky gondolatmenetéhez. A többi sajtóforrás kisebb-nagyobb részletességgel foglalkozik a békefeltételekkel, de inkább magának az átadásnak a menetét ismerteti, és annak részleteinek bemutatására törekednek. A különböző újságok hírközléseinek a legmarkánsabb közös pontja a leendő határoknak a közlése és bemutatása. Megemlítést érdemel még az a tény is, hogy a legtöbb lap esetében megfigyelhető, hogy a január 17-i számukban közölték a békefeltételeket, azonban a 8 *Órai Újság* csak a január 18-i számában hozta le a hírt, így egy nap késésben volt az információ szolgáltatása terén.

A magyar lapok több számukban is figyelmet fordítottak már előzetesen arra, hogy mikor adják át a magyar békedelegációnak a feltételeket. Felbukkant olyan hír is, pont január 15-én (a tényleges átadás napján), hogy cseh kérésre módosítják a magyar békeszerződést, így az csak tíz nap-

93 MNL OL, ME K26, 1920:631.

pal később kerül átadásra. A 8 Órai Ujság a következő rövid hírrel tudatta az esetleges csúszás hírét: „Noha több lap azt jelentette, hogy a magyar békeszerződést csütörtökön adják át, informált körökben azt hiszik, hogy ez a szertartás talán csak tíz nem múlva mehet végbe.”⁹⁴ A másnapi lapszámokban ezzel szemben az olvasók már arról tájékozódhattak, hogy elkészültek a magyar békefeltételek, és a lehető legközelebbi időpontban átadásra kerülnek a magyar békedelegáció részére. Az Est az alábbi sorokkal közölte a békefeltételek megszövegezésének hírét: „A Magyarországgal kötendő békeszerződés megszerkesztését befejezték. A szöveg már nyomdában van, úgy hogy az okmányt legközelebb átnyújthatják a magyar békeküldötteknek.”⁹⁵

A Praznovszky által írt táviratnak csak egyes elemei köszönnek vissza a sajtó hasábjain, melyre magyarázatként szolgál, hogy nem a sajtónyilvánosságnak szánta a sürgönyét. A hadifogoly kérdés, a vízügy, a pénzügy és a hadsereg csak a 8 Órai Ujság cikkeiben található meg, az összes többi lap nem fordított gondot e kérdéskörökre. A hadsereggel kapcsolatban kiemelendő, hogy a 8 Órai Ujság csak a létszámkorlátozást írja le (azok közül, amit Praznovszky is ír, illetve jelzi a tüzéséget érintő kaliber maximalizálást (melyről Praznovszky nem tesz említést): „Ami a katonai kikötéseket illeti, a magyar haderő nem haladhat meg 35.000 embert és a hadsereg nem rendelkezhetik 105 milliméteresnél nagyobb kaliberű ágyú fölött.”⁹⁶

A közlekedés, a külkereskedelem és a mezőgazdaság esetében is megállapítható, hogy csak a 8 Órai Ujság foglalkozik ezekkel, míg a többi lap nem. Az említett három pont esetében elmondható, hogy az újságban tudósított szöveg tartalma és a Praznovszky által írt távirat között vannak eltérések. A 8 Órai Ujság közli az Ausztria és Magyarország között kötendő egyezményt, azonban nem számol be az Ausztria irányába való nyersanyag és élelmiszer szállításáról, illetve az állítólagosan eltulajdonított állatállománnyal kapcsolatos még nem megállapított jóvátételről.⁹⁷

94 A csehek kívánságára módosítják a magyar békeszerződést. 8 Órai Ujság, 1920. jan. 15. 1.

95 Elkészült a magyar békeszerződés szövege. Az Est, 1920. jan. 16. 1.

96 Az új magyar határok. 8 Órai Ujság, 1920. jan. 18. 1.

97 Az új magyar határok. 1., MNL OL, ME K26, 1920:631.

Ezzel szemben az újság beszámol olyanról is, amiről Praznovszky nem. Például, hogy nemcsak nyersanyagot és élelmiszert lehet szállítani, hanem gyáripari termékeket is, hogy az egyezmény lejáratáig, de minimum öt éven át Magyarországnak engednie kell a jóvátételi bizottságnak, hogy Ausztria irányába élelmiszert szállítson ki adózás és korlátozás nélkül, illetve Magyarország ugyanolyan kedvezményeket ad az osztrák bevásárlóknak, mint a magyaroknak, amiért Ausztria nyersanyagot és termékeket szállít ellenszolgáltatásul.⁹⁸

A kisebbségvédelemről és az elcsatolás alá került területeken élő magyarság kérdéséről mindegyik újságban olvasni lehet, azonban az újságok, illetve Praznovszky távirata között megfigyelhető egy ellentmondás. A legtöbb újságban és a Praznovszky által küldött telegramban is arról lehet informálódni, hogy a béketervezetben nem szerepel a kisebbségvédelem, melyről a *Népszava* az alábbi mondatában tudósít: „A magyar kisebbségek védelme Jugoszláviában és Romániában, amit az osztrák békeszerződés magában foglal, a Magyarországnak tett javaslatból hiányzik.”⁹⁹ Ezzel szemben a 8 Órai Újságból arról szerezhetünk tudomást, hogy a magyar békeszerződés az osztrák, vagyis a saint-germaini békeszerződés alapján épül fel és több azonos rész van benne: „A békeszerződés ugyanazon alapon épült föl, mint a szt.-germaini. Mindkét szerződésben azonosak a népszövetségre, az állampolgároknak Európán kívüli érdekeire, a hadifoglyokra, a szankciókra, a kisebbségek védelmére stb. vonatkozó részek.”¹⁰⁰

A trianoni békeszerződés aláírása

A trianoni békeszerződés hallatán az embereknek két (tárgyilagos) dolog jut eszébe általában, mégpedig az 1920. június 4-i dátum és a Trianon palota. Azonban amíg a június 4-i időpont helyesen rögzült, addig a Trianon palotával, vagyis a békeszerződés szignálásának pontos helyszínével kapcsolatban több változat is él. Ennek oka, hogy nem lehetséges egy Trianon palotáról értekezni, hanem ehelyett két „objektumról”, a Kis-Trianon palotáról (Le Petit Trianon) és a Nagy-Trianon palotáról (Grand Trianon) kell beszélnünk.¹⁰¹ Mind a közvéleményben, mind a régebbi ismeretterjesztő vagy tudományos művek kapcsán megfigyelhető, hogy más-más helyszínt jelölnek meg mint a békeszerződés aláírásának a színhelye.¹⁰² Három hely, a Kis-Trianon palota, a Nagy-Trianon palota, illetve a két palotát összekötő

98 Az új magyar határok. 1.

99 A békefeltételeket átadták a magyar béke delegációnak. *Népszava*, 1920. jan. 17. 2.

100 Az új magyar határok. 1.

101 Ahol a gyászbékét aláírják. *Pesti Napló*, 1920. jún. 4. 2., ABLONCZY 2015, 81–82.

102 ABLONCZY 2015, 81–82.

„csarnok” az, ami felbukkant opcióként.¹⁰³ A végleges hely azonban csak május 23-án derült ki a magyar fél számára, amikor Alexandre Millerand értesítette Praznovszkyt a pontos részletekről,¹⁰⁴ köztük a pontos színhelyről, mely a Nagy-Trianon palota volt.¹⁰⁵ Ameddig nem kerültek közlésre a pontos részletek, addig úgy vélekedtek, hogy Neuilly lesz majd a békeszerződés aláírásának helyszíne (mint Bulgária esetében).¹⁰⁶

Az e körül kialakult zavaros kép nemcsak az elmúlt évtizedekben figyelhető meg, hanem az 1920-ban élt emberek esetében is tapasztalható, mivel a korabeli sajtó hasábjain is más-más helyszínről értesülhettek az olvasók. Az általam górcső alá vett sajtótermékek esetében is megfigyelhető, hogy nem ugyanazon helyszínt közlik, habár nem akkora a változatosság (a helyszín megjelölése esetében), mint az elmúlt évtizedekben. A vizsgálat alá vett sajtóorgánumok esetében a Kis-Trianon palotát egyik sem említi mint az aláírás helyszíne. A kor lapjai a Nagy-Trianon palotát (egyes esetekben franciául, Grand Trianonként szerepelt) vagy a Nagy-Trianont és a Kis-Trianont összekötő csarnokot jelölik meg. Egy-két esetben kimutatható az a diplomatikusnak mondható megoldás, hogy csak Trianon-palotát, vagy csak Versailles-kastélyt írnak, így ebben az esetben a helyet jelölik a cikkek, azonban nem a legnagyobb pontossággal.

A vizsgált sajtóorgánumok esetében nemcsak az jellemző, hogy más-más színhelyet jegyeznek, hanem az is, hogy saját maguknak is ellentmondtak, ugyanis a békeszerződés kapcsán egy-egy lap sem következetesen ismertette a helyszínt. A legnagyobb ellentmondás a *Friss Ujság* esetében volt kimutatható, ugyanis annak az 1920. június 6-i számában a második és a negyedik oldalon is közölnek egy-egy szikratáviratot,¹⁰⁷ azonban a két távirat két külön helyszínt adott meg. Így fordulhatott elő, hogy az olvasó a második oldalon még az alábbi mondattal találkozott: „A szertartás színhelyéül az a csarnok szolgált, amely a Nagy-Trianon palotát összeköti a Kis-Trianon palotával”,¹⁰⁸ míg a negyedik oldalon már a Nagy-Trianon palotát említik.¹⁰⁹

A leközölt cikkek alapján megállapítható, hogy a szerkesztők nem voltak figyelemmel az egyes cikkek részleteire, és nem vizsgálták felül azokat, így mindegyik újság beleesett abba a hibába, hogy nem voltak következetesek. Ennek kapcsán megemlítendő a táviratok pontatlansága is, mi-

103 ABLONCZY 2015, 81–82.

104 ZEIDLER 2009, 39–40.

105 ZEIDLER 2012, 59.

106 BOULET 2000, 541–542.

107 Távirat, melyet az úgynevezett szikratáviróval küldtek.

108 Aláírták a magyar békét. *Friss Ujság*, 1920. jún. 6. 2.

109 Most írták alá a békét. *Friss Ujság*, 1920. jún. 6. 4.

vel a részletekről ezekből, illetve elsősorban a Havas hírügynökségtől¹¹⁰ tájékoztak. Kiemelendő, hogy a különböző hírügynökségek és egyéb információszolgáltatók nemcsak egymásnak, hanem bizonyos esetekben saját maguknak is ellentmondtak. Előfordulhatott, hogy esetlegesen érdeemi kérdésekben sem voltak egy véleményen, nem azonos értesülésekkel rendelkeztek.

A trianoni békeszerződés részletei kapcsán megemlítendő a helyszín és az időpont mellett az aláírók személye is, ami nem azonnal épült be a köztudatba. A békedelegáció, miután átvette a békeszerződés végleges szövegét, május 19-én lemondott, aminek igen nagy sajtóvisszhangja volt.¹¹¹ Megfigyelhető Apponyi hangsúlyos szerepe¹¹² a sajtóban: Apponyi lemondó levelét említik a leggyakrabban, és csak a cikkszövegekben szerepel az, hogy a teljes békedelegáció mondott le, ami természetesnek tekinthető, hiszen a delegáció fogalma összeforrt az azt vezető Apponyi névvel.¹¹³

A békedelegáció lemondását követte az a kérdéskör, hogy kik legyenek azok a személyek, akik aláírják a békeszerződést a magyar kormány részéről. Soós Károly honvédelmi miniszter és Teleki Pál önként jelentkeztek a feladatra, de Apponyi javaslatára őket felmentették.¹¹⁴ Különböző indokokkal többen is sikeresen kihúzták magukat a teendő alól, mint például Emich Gusztáv kereskedelmi miniszter vagy Korányi Frigyes pénzügyminiszter.¹¹⁵ Az említett két miniszter közül Emich a franciáknak küldendő opciós levélre hivatkozva hárította el magáról a megbízatást, mert véleménye szerint két ekkora súllyal rendelkező dokumentum nem viselheti a nevét, és az opciós levelet már ellátta a kézjeggyével.¹¹⁶ Korányi pedig főleg azzal érvelt, hogy a pénzügyi és adójavaslatok kidolgozása miatt nem távozhat Budapestről.¹¹⁷

110 Az 1800-as években, Charles-Louis Havas (magyar eredetű zsidó család leszármazottja) által alapított francia hírügynökség.

111 ROMSICS 2012, 51.

112 Apponyi szerepe természetesnek mondható az adott helyzetben, hiszen ő volt a békedelegáció vezetője, így az ő feladata volt a delegáció lemondásának bejelentése.

113 Ilyen például a cím is: Apponyi lemondó levele és a magyar kormány válasza a békekonferencia előtt (8 *Órai Ujság*, 1920. máj. 25.)

114 ZEIDLER 2012, 59.

115 ZEIDLER 2012, 59.

116 VIZI 2010, 123.

117 VIZI 2010, 123.

De az említett személyeken kívül további nevek is felmerültek mint a béke esetleges aláírói: például báró Lers Vilmos külügyminisztériumi államtitkár, Kánya Kálmán rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, Walkó Lajos államtitkár.¹¹⁸

Végül két személy kapott felhatalmazást a békeszerződés aláírására. Az egyikük, a külügyminisztérium által jelölt Drasche-Lázár Alfréd államtitkár, aki hivatalából adódó feladatként tekintett az aláírásra. A másik pedig Dr. Benárd Ágost népjóléti miniszter, aki nem tudott érdemleges indokot mondani arra, hogy mért nem írhatja alá, illetve feltételezhető, hogy Horthy is nyomást gyakorolt rá, mert így a kormány egy kisebb befolyású tagja szignálja a békét.¹¹⁹ A két megbízott május 31-én indult el Budapestről,¹²⁰ hogy teljesítse a kötelességét. A sajtó az aláírók személyét és az elutazásuk hírét másnap közölte: „*A mai minisztertanács határozata alapján a magyar kormány nevében a békeszerződést Benárd Ágoston dr. munkaügyi és népjóléti miniszter, továbbá Drasche Lázár Alfréd rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter fogja aláírni, kik ma este utaztak el Párisba.*”¹²¹

Az aláírókkal kapcsolatban figyelemre méltó, hogy személyük nem kapott szinte semmilyen „rivaldafényt”. A sajtó csak közölte a tényt, hogy őket jelölték ki, és elutaztak, illetve aláírták a dokumentumot. Képi megjelenés csak egyetlen esetben fordult elő (az általam vizsgált lapokban): Benárd Ágost portréja látható a *Friss Ujság* június 5-i számában.

Összegzés

Kutatásom célja az volt, hogy bemutassam, a korabeli sajtó milyen fokú pontossággal közölte a békadelegációval és a trianoni békeszerződéssel kapcsolatos információkat, illetve milyen problémák és ellentmondások voltak a sajtótermékekben. A források kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy a lehető legtöbb nézőpontból megközelítsek egy-egy kérdést, így az újságok esetében figyelembe vettem a lapok típusát és politikai irányultságát.

A sajtó esetében elmondható, hogy a vizsgált időszakban érvényben lévő sajtócenzúra következtében a kutatás korlátozott volt bizonyos mértékben, mivel több esetben is elmondható, hogy a cenzúra miatt az adott hír egyes részei vagy akár a teljes cikk nem került közlésre. Ebből adódóan csak az engedélyezett szövegek szerepelhetnek az elemzésemben.

118 VÍZI 2010, 122–123.

119 VÍZI 2010, 125–127.

120 ZEIDLER 2012, 60.

121 A békét Benárd miniszter írja alá. Budapesti Hirlap, 1920. jún. 1. 1.

A cikkek esetében – a cenzúrából adódóan – leginkább hírközlésről beszélhetünk, és erős érzelmi vagy ideológiai töltet nem volt kimutatható.

A szövegekről megállapíthatjuk, hogy egy-két kivételtől eltekintve nem köthetők egy adott újságíróhoz. A sajtóorgánumok többségében a Magyar Távirati Irodára, a Havas hírügynökségre, az újság kint tartózkodó tudósítójára, vagy az úgynevezett szikratáviratokra hivatkoznak, mint a hír forrása. Kiemelendő, hogy az újságoknál több esetben is megállapítható volt a következetlenség, illetve a hírek felülvizsgálata, így több esetben is ellentmondás volt felfedezhető, akár egy lapszámon belül is.

A békedelegáció kiutazásával kapcsolatban és az elkövetkező napokban a sajtó esetében látható, hogy tárgyilagos közlést végeznek, érzelmi töltet nem konstatalható, ami a későbbiekben is látható. Csak egyes esetekben érzékelhető érzelmi töltet, azonban ezek többségében a békeszerződés által Magyarországra kirótt követeléseknél tűnnek fel, és nem ideológia vezérli, hanem a Magyarországot ért igazságtalanság elleni tiltakozás.

A Praznovszky által írt jelentés esetében észlelhető volt, hogy mivel nem a sajtónak íródott, így a benne foglaltak tartalmát közölték az újságok, azonban felfedezhető bizonyos fokú eltérés a cikkek és a telegram között. Jól megfigyelhető volt, hogy mind Praznovszky, mind a sajtó hivatkozott a saint-germaini békeszerződésre, így kijelenthető, hogy a magyar vezetők ismerték, a magyar közvélemény pedig bizonyos mértékben ismerhette a békeszerződést és annak tartalmát.

A trianoni békeszerződés esetében az aláírás helyével kapcsolatban felmerülő problematikákat és ellentmondásokat vizsgáltam meg. Az aláírás színterével kapcsolatosan megállapítható az az ismertetett ellentmondás, amely újságok között, illetve egy újságon belül is megtalálható volt. Ebből arra lehet következtetni, hogy a lapok nem jártak utána a részleteknek és nem voltak következetesek. Kiemelendő, hogy a források is ellent mondtak saját maguknak, például a Havas hírügynökség részéről kettő hírközlés is érkezett, azonban mind a kettő más-más helyszínt jelzett. Utoljára az aláírók személyével kapcsolatban ismertettem a kiválasztásuk menetét, és bemutattam, hogy a sajtóban mi volt, amit az olvasók láthattak.

Irodalom

Levéltári források

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár, Miniszterelnökség Közpon-
tilag iktatott és irattározott iratok, 1920:328.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár, Miniszterelnökség Közpon-
tilag iktatott és irattározott iratok, 1920:631.

Sajtóforrások

8 Órai Ujság

Az Est

Budapesti Hirlap

Friss Ujság

Népszava

Pesti Napló

Nyomtatott források

A Magyar Királyság Apponyi Albert gróf beszédeiben. 1933 = *A Magyar Királyság Apponyi Albert gróf beszédeiben.* Budapest Magyar Férfiak Szent Korona Szövetsége, 1933.

APPONYI 1933 = Apponyi Albert: *Élmények és emlékek.* Budapest: Athe-
naeum, 1933.

PRAZNOVSZKY 1921 = Praznovszky Iván: Trianon. In: Albrecht kir. herceg
et alia. (szerk.): *Magyarország történelme, földje, népe, élete, gazdasága,
irodalma, művészete Vereckétől napjainkig. 1. köt. Történelem.* Budapest
Franklin, 1921, 409–420.

Feldolgozások, cikkek, tanulmányok

ABLONCZY 2005 = Ablonczy Balázs: *Teleki Pál.* Budapest: Osiris Kiadó,
2005.

ABLONCZY 2015 = Ablonczy Balázs: *Trianon-legendák.* Budapest: Jaffa
Kiadó, 2015.

ABLONCZY 2018 = Ablonczy Balázs: *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*. Budapest: Jaffa Kiadó, 2018.

ÁDÁM – CHOLNOKY 2000 = Ádám Magda – Cholnoky Győző (szerk.): *Trianon. A magyar békeküldöttség tevékenysége 1920-ban*. Budapest: Lucidus, 2000.

BOULET 2000 = Boulet, François: A vesztes államok delegáció és a francia közvélemény a Párizs környéki békeszerződések tükrében (1919-1920). *Századok*, 134. évf. (2000) 3. sz. 503–554.

BUZINKAY 1993 = Buzinkay Géza: *Kis magyar sajtótörténet*. Budapest: Haza és Haladás Alapítvány, 1993.

BUZINKAY 2016 = Buzinkay Géza: *A magyar sajtó és újságírás története a kezdetektől a rendszerváltásig*. Budapest: Wolters Kluwer, 2016.

BUZINKAY – KÓKAY 2005 = Buzinkay Géza – Kókay György: *A magyar sajtó története I. A kezdetektől a fordulat évéig*. Budapest: Ráció Kiadó, 2005.

ROMSICS 2007 = Romsics Ignác: *A trianoni békeszerződés*. Budapest: Osiris Kiadó, 2007.

ROMSICS 2012 = Romsics Ignác: *Magyar sorsfordulók 1920–1989*. Budapest: Osiris Kiadó, 2012.

SÍPOS 2004 = Sipos Balázs: *A politikai újságírás mint hivatás. Nyilvánosság, polgári sajtó és a hírlapírók a Horthy-korszak első felében*. Budapest: Napvilág, 2004.

SÍPOS 2011 = Sipos Balázs: *Sajtó és hatalom a Horthy-korszakban. Politika- és társadalomtörténeti vázlat*. Budapest: Argumentum, 2011.

VÍZI 2010 = Vizi László Tamás: Ki legyen az aláíró? Vita a Miniszterelnökségben a trianoni békediktátum aláíróinak személyéről. *Közép-Európai Közlemények*, 3. évf. (2010) 4. sz. 109–132.

ZEIDLER 2009 = Zeidler Miklós: *A revíziós gondolat*. Pozsony: Kalligram, 2009.

ZEIDLER 2012 = Zeidler Miklós: *A monarchiától Trianonig egy magyar diplomata szemével. Praznovszky Iván emlékezése*. Budapest: OlvasóSárok, 2012.

The Hungarian peace delegation and the Trianon Peace Treaty in the contemporary Hungarian press

SZABOLCS OLÁH

The Treaty of Trianon was signed almost 104 years ago, but its impact is still showing. A country was cut up, which impacted every aspect of life. The Hungarian press constantly monitored the peace negotiations and presented the news to its readers.

The aim of my research is to describe and analyse the level of detail and accuracy with which news was reported in various contemporary press products, in order to show how credible a picture of events was given to readers. The main sources of my research were six contemporary presses: *8 Órai Ujság*, *Az Est*, *Budapesti Hírlap*, *Friss Ujság*, *Népszava* and the *Pesti Napló*, which I chose based on the principle of looking at a news story from different angles. The newspapers are complemented by literature and archival sources.

In the case of the press, the censorship during this period limited the research to a certain extent, as in several cases parts of the news were not published. Therefore, only the authorised texts are included in my analysis.

The texts are mostly not linked to a particular journalist. The majority of press organs refer to the Magyar Távirati Iroda, the Havas news agency, the newspaper's correspondent in the field or the so-called „szikratávíratok”. In several cases there were inconsistencies and revision of news reports, so contradictions were found in several cases, even within the same issue of a newspaper.

With regard to the departure of the peace delegation, it can be seen that an objective report is being made, with no emotional charge, only in some cases, but most of these are related to the demands imposed on Hungary by the peace treaty, and are not driven by ideology but by protest against the injustice done to Hungary. In the case of the report written by Praznovszky, it was noticeable that, as it was not written for the press, the content of the report was published in the newspapers, but there is a certain degree of discrepancy between the articles and the telegram.

The contradiction between newspapers and within a newspaper can be seen in several instances in relation to the scene of the signing. This suggests that the newspapers did not follow up the details and were not consistent. It should be noted that sources also contradicted themselves, for example, there were two news reports from the Havas news agency, but both reported different locations.